

PRIJATEL.

Znanost razšerjüvajoče slovenske novine.

Podgovoren réditel: AGUSTICH IMRE.

Trétjega leta tekaj.

Pétek, 1. ivánsček. *jun.*

Buda-Pešt, 1877.

«PRIJATEL» izhaja vsaki mesec 1-i i 15-ti dén.
Napreplača na štrtnjek leto zadene 60 krov.

Broj 11.

«Priatelj»-a slišajoča pisma i penezi napreplače se
naj na imé réditela pošlejo vu Buda-Pešt «országház».

Kaj je novoga?

V tákšem vremeni živémo, gda lüstvo od dnéva do dnéva komaj čáka, ka naj zve, ka se zgodilo. Kaj je novoga? — pita eden drugoga. Lüstvo má zrok zvedávati, ár kaj se zdaj godi, to se vsakoga po ednom dotiče.

Preglednimo nájprvle kaj je novoga domá?

Správišče ešče itak počiva risalske svétke. Prvo sedstvo po svétki 9-toga bode toga meseca. Troštajmo se, ka pa či te svétidüh obseo naše poslance i do bole skrbliivi za domáča dugovánja.

Vládba to žele, naj správišče tečas vküpoštáne, dokeč se z nemci tekoča pogodba vprávdó ne sklène. To bi dvá-tri mesece trpelo. Samo ka nemci náči šcéjo. Oni neščo svoje spávišče duže vküpdržati, kak do prvoga jakobežčeka i dokončanje pogodbe na jesén šcéjo neháti.

Pogodba zná dugo trpeti. Nemci vse bole na to pretiskávajo, naj za njih pogodba dobra bode. Zdaj v Beči pogodba teče od navküpní stroški, ár to na desét let správléno vezalo letos pretečé. Do eti mao Vogrski-orság k stroškom navküpní dugovánj od sto rainški je treseti pláčo, nemci pa sedemdesét. Tá mera, kak se v ti deseti leti pokázalo, nepravíčna, ár Vogrski-orság popravicí več nebi meo plácati, kak od sto 25. Ali nemci zdaj ešče več na nás vréti šcéjo. Od našega strána bi zadovolni bili pri stároj meri ostáti.

Tá mera, koliko naj pláča Vogrski-orság k stroškom navküpní dugovánj, se tečas nemre dokončati, dokeč se ne pogodita, jeli od toga blága váma, štera s ptühinski držél k nam pride, de se spoj našega orsága slišila od toga blága, ka k nam pride, ali pa njé eden tao nemci dobijo. Ár nemci so tak čedni, ka oni bi radi celo vámo obdržali, štera se pláča od tákšega blága, štera pri njim ostáne i od té tüdi, štera k nam pride. Sreča de, či povolijo, ka od toga blága váme eden tao, štera k nam pride, mi dobimo. Na dale nemci želejo dáčo brati od rejenja cukra, pive, ka se pri nas naprávi i se k njim odpela, od tákšega cukra i pive pa, štera se od njih k nam prpela, tüdi oni šcéjo dáčo brati. Tak so naši sosedje čedni i dönok to kréijo, ka jih mi zaprávimo. Či naši poslaníki vse povolijo, ka do nemci želeli, te de pogodba friško gotova. Ali to našim poslaníkom orság ne zahváli. Do eti mao so naši zavüpníki za méra volo jáko dopüščlivi bili i mámo zrok se bojati, ka do pá dopüščlivi. Nemci za mérnoga vküpzívlénja volo so ne tak dopüščlivi.

Tá pogodba de v Beči vendar tri tjedne trpela. Po tom de te domá tanáčívanje teklo od banka i od váme, i to tüdi zná dvá-tri tjedne trpeti, pa te bi ešče pred správišče prišlo. Tak se vidi, ka to pred jéseni nede gotovo.

Zvön toga se v orsági skoro nikaj imenitnejšega

ne godi. Ešče itak nevemo, jeli smo poleg ali proti rusa. Ptühinske novine to pišéjo i potrdjávjajo, ka med našim i med ruskom poglavári skrito vezalo jeste, poleg šteroga je dokončano med njima, kaj se te zgodi, či rus törka pobije. Glásilo se je, ka bi mi dobili Bulgario i tam bi Albrecht hercega eden bližni rod kral bio. Ali od toga zdaj že pá nikaj ne čüti. Vogrski-orság nikaj nešče znati od zasvojenja ptühinske zemlé i li na to pretiskáva, ka mi moremo proti rusi iti. To je tüdi čüti bilo, ka de naša vojska v Serbio šla, či serbi proti törki gorstánejo. Ali od toga zdaj že tüdi nikaj nega čüti. Srbi nemajo jako volo znóvič boj začnóti i nemajo tüdi vojsko s tákšim brojom, ka bi z vüpanjom se mogli v boj postaviti. Čüti je, ka kak šté se naša vládba od boja odzdržáva, záto se boj dönök neognemo. Tak právjijo, ka naša vojska tak krédi, ka v trejmi tjedni se na štero šté mesto zná postaviti. Zdaj tečas tak lüstvo verdeva, na šteri stran koli mi stopimo? Troštajmo se, ka naši gospodje se dönok ráj ruskomí casari zamerijo, kak pa domáćemi lüstvi, štero peneze i krv plačüje zato, naj je njagovo hižno ognjišče obvarjeno.

Bój.

Pri Dünaí na europejskom poli bojne krvávo delo se ešče ne začnólo. Rusi ešče itak so ne s celim brojom pri Dünaí gorpostávleni. Tak z velkim brojom šcéjo prek Dünaí iti, ka jih törki naj nedomogli nezáj zadržati. Že eden mesec mino, ka se rusi gorpostávlajo i kre Dünaí za štúke šance delajo. To jih tüdi jáko zadržáva, ka v tom vremeni vsigdár vnogo dežča, velka povodeni sojo na celoj vlaškoj zemli, vnogo mesti na železni potáj so se vozvleki vküp vdarili i po tom je dosta soldákov prejšlo. To drugo pa, ka rusi se zamüdlávajo, je to, ka oni so mislili, ka z törkom friško dokončajo i zdaj vidiyo, kak gotovo i močno protistojećé jih türk pri Dünaí čáka. Ruski casar je tüdi pri svojoj vojski, ka naj soldáki so bole batrivni.

V tom vremeni, ka so rusi na vlaškoj zemli, Vlaški-orság je svojo nepodvržnost od törske oblásti vöpo-vedo. Zná biti, ka de sledi Vlaškomí-orsági žao, ka je to včino, ár do eti mao je tüdi samostálen bio, zdaj se pa v rusko roko dao.

Tak čüti, ka rusi na osem mesti šcéjo prek Dünaí iti i da vidio, ka so törki jáko močni, zdaj tak namenijo včinití, ka više Turnseverina do prek Dünaí šli, ár tam na ovom kráji srbska zemla jeste i tak te törkom za hrbet priti mislijo. Ali törki se že správlajo či se Srbíji glih ne vidi, na srbsko zemlo stopiti, ka naj tam ruse gorzadržijo.

Do eti mao včasí so rusi prek strelali na törke i törki prek na ruse. Törki so največ kvára strelanjom v Kalafati včínoli. S Kalafata so vlašci prek vu Vid-din tá strelali, gde je bela bandera špítao kázala i tri

betežnike so bujli. To je nej človeče delo i kaštige vredno, ár zato bela bandera na špitále gorpotégnjena, ka tá strelati ne slobodno. Törki na Dünaji 17 bojni hajovov májo, ali tem malo haska vzemejo, ár rusi so Dünaj jáko nadevali stákšov škérjov, ka či toga se hajov tekne, v zrák ga v nesé. Eden törski hajov so rusi že po tákšem v zrák poslali, eden hajov pa so törki sami zapravili z neopazlivostjov. Eden tákši hajov 14 millionov rainški košta.

Ruska vojska, či de vse gorpostávljena, koli 300,000 lüdi zadene s 700 štükmi. Vlaška vojska 60,000 lüdi zadene. Med ruskov vojskov sojo s Kaukazuša mohamedanske vöre soldáki i tej so se ete dni proti postavili, ka oni nedo na törke strelali. Od tej te prednjare, više 200, so doli strelili, koli 6000 so pa nezáj na Rusko mogli poslati. Ruski soldáki jáko mérajo. Škodi njim vremen i božen strošek dobijo že so

je spadnolo, ár to omočnjeno mesto so šteli rusi záto vroke dobiti, ár törki za soldáke strošek i vse drügo, ka na morji pripelajo, tü vö skládajo. Ali ne njim močno bilo to mesto dobiti.

Blüzi k tomi polaboji jeste Kaukazuš, šteroga lidi rus pred leti pod svojo oblást spravo. Tej lidjé so mohamedanske vöri i so rusi veliki protivniki. Té lidi so törki zdaj proti rusi gorzdráždžili. Poleg morja edno močno rusko mesto Suchum-Kaleh so törki zasvojili i zvöntoga z ednoga drügoga močnoga mesta so ruse tüdi odtirali. V oböma mesti je dosta rusov spokoljeno. Törki zdaj v tej mesti soldáke, orožjé i drügo bojno škér za Kaukasko lüstvo vöskládajo. Tü največ kvára rusom morská vojska hajovov dela, ár rusi nemajo tákše hajove na Čarnommorji. Boj v etom mesti jáko ognjeno tecé i tak se vidi, ka se protivniki eden ovoga nikaj ne smülivajo, ár zgrablenike nema ni te

R U S K I C A S A R.

ništere čestnike rusi doli streliti dali, ár so tákšo melo za krüh nücali, štera z vápnom i z gipsom zméjšana bila. Törki pri Dünaji májo 200,000, vu Hercegovini 35,000, v europejski várašaj 30,000, v Macedoniji 20,000, Carigrádska vojska 24,000, v Erzerumi 85,000, v ovi mestaj mali Azije 70,000 se vküp 470,000, k tomi ešče pride 70,000 lüdi. Tej so vsi mohamedanske vöre. Zdaj törki skrščanski mestančarov šcéjo edno vojsko gor postaviti i tá vojska bi z 200,000 lüdi stála. Či známo, ka Törskiorság samo 15 millionov lüdi má, to je velki broj soldákov.

Na bojnom poli v Aziji boj že od ništeri tjédnov močno tecé. Večkrát že bitje bilo. Rusi se silov paščijo proti Karsi i Erzerumi. Törke so z Bajazat i z Ardahan močni mest vöstirali. Ali to je ruse vnogo lüdi koštalo. Tak čüti, ka so törki Ardahan nezáj v zeli. Pri Batumi je tüdi jáko močno bitje bilo, koli 4000 rusov

eden ni te drügi.

Tak se glási, ka té boj de dugo trpo. V Carigrádi ete dnih velko zburkanje bilo, ár lüstvo je ne zadovolno zdanešnjov vládbov, ár za voje tákše postavila v ništera mesta, ki ktomi deli malo razmijo. Čüti je bilo, ka so törskoga casara šteli odtirati. Zatogavolo so zdaj v noge, ki so to delali s orsága odposlali. Tak pravijo, ka to zmešlingo lüds kí delajo, ka naj ni eden poglavár nema volé se z törkom sprijáteliti. S ptühinski orsagov vnogi zdaj začnejo pod törsko zástavo iti. Največ ji ide z Angluškoga.

Na törskom se zdaj vsaki mohamedanske vöre človek v boj pašči, ár törskoga proroka Mohameda svéta bandera je vöprestreta i stém je oznanjen svéti boj, gda je dužnost iti vsakomi törki se borit za svojo vöro i domovino. Zdaj se zná vsaki dén velko delo zgoditi.

Ruski casar.

V Evropi je Ruskiorság jedini, gde ednoga človeka *vola* vladarüje. Ete človek je vsej rusov casar Nikolajevič Šándor te drügi. Na rodo se v 1818-tom leti. Na tron je stopo po smrti svojga očé Mikloša v 1855-tom leti. Toga hipa se dokončo krimski boj, šteri je rusko oblast v svojoj razserjüvanji na dolgo leta stavó. Pod njagovom vladarüvanji samo se edno tákše delo zgodilo, štero casara hváli. Toje odslobodnjenje kmetov od gospočine. Ali na to je že tü bole pri siljen bio, ár te že, v 1863-tom leti, v Evropi tákšega robstva nigdi ne bilo. Rusko vojsko je obnovo. Že pred leti se začno správlati k zdášnjemi bóji. Največ je na vojsko potrošo, ova orsačka dugo vánja so v stárom stálišči ostala. Na Ruskom pravico iskati, ali včenjá dec: to je zobstonsko delo. Tak malo se za lüstvo nigdi ne zgodi, kak na Ruskom. Tü je za dosta, či človek gorzrasté, za to nišče ne mára, či ovak v divjem stálišči ostáne.

Pod Šándor casarom te správlajoči Ruskiorság se je ne-prestrano v Aziji borio i svoje oblásti granico dale-dale tisko za svojivši ništere národe. Pod njam so pod rusko oblast prišli ti národje v Kaukazuši. Tej so se duže 30 let med svojimi bregovi za svojo slobošćino borili. Tej so mohamedanske vöre. Šándor casar je dao v 1863-tom leti polski národ poklaćiti, šteri je za svojo slobošćino orošjé prijó. Z perov komaj mogoče to mantro dolispisati, kak so te po jezerom broji té ne srečne poláke do smrti z bičüvali i z drüгим mantranjom sveta správlali na öročno sramoto iména človeka. Od toga mao celi örság, imajoči 87 millionov lüdi, pod železno palicov stanjüje, slobodna reč, slobodno mišlenje je zakláčeno, vse tákše vćiniti je prevodenano, ka človeka za človeka deva, tam je človek v stálišči goveda i samo edno se má gvüšno vsáki vćakati, velko kaštigo. Pa té casar, šteri svoje lidi v tákšem stálišči drži, právi, ka ide na oslobodnjenje kršćenikom. To njemi nišče ne vörje. Svojo oblast ide povéksati, ár njemi ne zadosta 87 millionov lüdi, nego njegov oblastni beteg ga trüca več lüdi v tákši strahovitni stálišči správití. V 1841-tom leti se je özeno. Má sést sine. Od tej je ni eden ne pri vojski.

Casar má dvá brata. Te eden, Mikloš, je voj ruske vojske, štera prek Düna je šcé na törke vdariti, te drügi brat Mihao je pa voj ruske vojske na azijskem pole boja.

Z knige nature.

V. Zrák i voda vu njiva stáliščaj k vremeni.

Glávni zrok ne mogočnosti vözračunenja hodenja vremena je to, ka ni te zrák, ni ta voda sta ne zglihni obstojni talov. Vsáka vertinja, štera gvant sišila, zná, ka zrák vlažnost v sebe vzeme, či mimo vlažnoga blága tá ide. Či štera vertinja to šcé, ka se naj gvant friško sühši, toga tá obesi, gde vöter hodi, ár zná, ka vöter hitre sühši, kak te najmirovno pečéči trák sunca. Od koj je to? Te tühi zrák, či se z vlažnim blágom dotiče, vlažnost vzeme vu sebe; či nega vötra, vlažnost na vlažnom blágu ostáne i sühšenje se pomali zgodi; ali kak vöter za pihne, vlažnost zrák odnesé i vsigdár z novim i sühim zrákom dotiče to vlažno blágo i sühšenje se friško zgodi.

Po tákšem vidimo, ka te gvant ne sühši toploča, ár v zimi, gda je tak veliki mraz, ka se gvant na vože zmrazne, dönok se posühši, či vöter pihše, ár samo vöter sühši, šteri mimo gorobešenoga gventa vsigdár sühi zrák tá ženi. To tüdi vsáka vertinja zná, či se hiže pod gorzaperé, more se okno i dveri odpreti, ka naj hižo vötor obhodi, ár potákšem se hitre posühši, kakda bi močno za kührjeno bilo.

S toga se navćimo, ka zrák v sebe vodo gor vzeme i po tákšem de pred vsákim vidlivo, kakda je to, ka či eden z vodov napunenji pehár v okno postavimo, vsigdár de v njam menje vodé, dokeč zadnjiš celi pehár sühi bode. Kama je pa voda prišla? Zrák jo pomali spio, to je: v sebe jo potégno i po tákšem se pehár sprázno.

Ali zdaj je to pitanje, ka zrák dela v semi temi talov vodé, štere spijé? Zrák vrh morjov, mlakaj, potokov, vretinaj, vlažni logov i polaj tá leti i vse povsédi talé vode gorvzeme. Gde pa te ostanéjo tej talovje vodé? Tej talovje vodé se vküp-zgostijo, obrázijo obláke i tej kak ti megla, dežč, sneg i toča doli spádnejo. Malo šteri človek zná, ka je oblák i kak s toga dešč doli spádne. Oblák je ne drügo, kak visiko stojéča megla, i megla je ne drüga, kak nisiko plavajoči oblák.

Vsáki človek na sebi najlehže opázi, kakda megla i dežč nastáne. Vsáki, ki v zimi v perjščo piho, ka si naj roké segréje, meo je priliko opaziti, ka so njemi roké vlažne grátale. Či na glaš okna pihšemo, naglaži ténka vodena skorja nastána. Od koj je to? Odtoga, ka te zrák, šteroga z nás vöpihšemo, z

naše krvi v seboj prinesé talé vodé, gda je zrák topeo, te ete talé vodé nevidimo, ár te so v obrázi zráka, ali vsaki zná, ka gda je mrzlo, te se vćasi viditi dájo i v mrzloj hiži v zimi meglo kážejo. Či na mrzlo blágo pihšemo, z ti talov vodé vćasi kaplice nastánejo, vćasi pa zmraznejo i ž njí sneg bode, vu velkom mrazi pa, či vöni hodimo, kak ti léd znaše bráde doli visijo. Tá példa káže, ka vu topлом zráki so talovje vodé ne-vidjeni, či pa je zrák mrzeo, te ž njí megla, vu vékšem mrazi kaplice, vu velkom mrezi pa sneg ali pa léd nastáne.

Na Nemškom, na Pruskom i na Saksonskom, sojo tüdi slovenje, tej sloveni so po iméni *vendi* (vindi) poznani. Pred století so se tej od ovi slovenov odvtrgnoli, tej so tam ostali, ovi so pa šli iskat novo domovino. Po leti ztej slovenov te vékši tao, okol vzéti od nemcov, svoj jezik zapüsto i so nemci grátali. Tej slovenov ešče jeste koli 200,000. Njihov jezik je k našem jáko spodoben. Pri krtjistji, gostüvanji i pri drügoj priliki rávno tákšo sego májo, kak to prinase jeste. Po letaj so tej sloveni dosta nemške reči gorvzéli i či njihov jezik vguči i v pismi se glih od našega razločáva, ki je poznan v slovenski jeziku, v časi v pameti, ka té i naš jezik sta zedne zibeli. Od tej odvtrgnjeni dalečni prijátelov, po srčnosti ednoga odtistečnoga g. školnika, sam ništere pesmi dobo, té šcé po priliki po našem slovenskom jeziku štitelom pokazati. Ta nasledüvajoča pesem je od tej slovenov.

Hüdno pridočnost.

— Slovenska pesem. —

Hodi v zemi mene ti devojka,
Pri meni boš dobre dnéve mela.

Kmeši ne boš ti pri meni hodla,
Mati bo ti za dosta predgala.

Nigdár ti ne boš vodo nosila,
Skuze boš za dosta polevala.

Drv pri meni ti ne boš sekala,
Tak ti bodo pohrbti skákala.

Z lepšim, haj z lepšim, ti lübeni moj,
Ovak se ti živa pokopam ráj.

Pokopaj, ali se ne pokopaj,
Lepše nede, lepšega ne čakaj.

Či šcéš biti nam naša svakinja,
Mislenje ti ne mej na drügoga.

Vaša svakinja ja gvüšno bodem,
Na drügoga misliti ja nešcem.

Veški rihtar.

— Prepovedávka. —

Veška knige-varnica.

(Nadale.)

Serpec Josef vsaki večer glédat prišo ladico pisem i vsigdár jo prázno najšo. Že se žalostio, ka Gjula nešče njemi želenja očé na znánje dati i po tákšem nešče, kabi se njeva vjedini. Na tisti večer pa, od šteroga smo više gučali, v tom málom okni pismo najšo i to ga tak obveselilo, da bi klüča nebés najšo.

Gda je domo prišo, pismo strepetočév rokav odpro i veliko bláženstvo občüo gda eta šteo: „Drági Serpec Josef! Moj bratánec bi radi vidli gorpostavleno edno veškognigovarnico, ár to bi lüstvi na gorobüdenje i na presvétenje slüžilo, ali to doprnesti zdaj ešče nemeslio za mogočno. Či oni v tom táli kaj znájo vćiniti, z tém bi mojga bratánca jáko obveselili. Gjula.“

Serpec eto pismo stokrat küšno. Doli se lego, ali senj je ogibo njagove oči. Komoj čakó, ka se naj zori. Gda se malo zorilo, že je on proti váraši šo. Ne je zdaj vido östarije, ne te lepe štacune, zráven k knigari šo, gde za svoje peneze več knig küpo i stemi se domo paščo, ka naj nišče neopázi, gde je on hodo.

Dokeč je rihtar, zdaj je oprvem pri njagovoj hiži gošćenje bilo. Prijátelno so si zgučavali, pa vćasi-vćasi eden ovo mi na zdravje pio, ár vino so pred seboj meli.

— Vćeraj sam vu váraši bio — pravo je Josef, gda so se gosti že malo segreli — ništere dobre knige sam seboj pri-

neso, mislivši, ka mo kaj šteti meo na ti dugi zimski večeraj i po takšem si dühševno razvesélje správim.

— Najmeni edno tüdi dájo, gospod rihtar — pravo eden od ti nazoči bodeči — kalendar smo že pojeli, ár toga smo vsako večer na prevzéli, da smo drügo nemeli.

— Najmeni tüdi dájo, meni tüdi — so gučali eden za ovim i raztálo je te knige med njimi.

Od toga vačera mao je ništeri dén mino. Pri tej hižaj, gde so bilé od rihtare raztálane knige, vsako večer velka tühoča bila i človek drügo nikaj nečio, kak kolovratov glás; stoga odenglasnoga muvanja samo toga na preštitela glás bio čüti, koga so vsi zpazlivostjov poslüššali. Poslüššancom so včasí skuze kapale, včasí so se pa na glás smejali, potem či je v knigi kaj žalostno ali vesélo spisano bilo.

— Nigdár sam ne takšo vesélo večer mela — právla vertinja. Pozlačiti bi njemi trebelo roké, ki eta lepa dela piso.

— Moj oča bi lahko na vsako večer prinesli takšo knigo, te znam, ka nebi do gojdne zaspáni grátali — právla ta lepa hišna deklina.

Od toga mao, ka rihtar knige vu vési ráztalo, lidjé so vsaki dén hodili k rihtari, naj njim knige dá, z šteri se oni i njihovi hižni lidjé vnogo lepoga navčijo.

— Moji prijáteli — eta je njim rihtar pravo — či vino ščéte piti, ne prosite od nikoga, nego odvéžete vašo mošnjo i si kúpíte pa vam je ne žao za peneze. Na koliko je dühša dragša od tela? Kaj je teli vino, to je znanost dühši, za koj je pa vam žao za razveseljenje vašoj dühši potrošiti ništere krajcare? V krčmi pri vini se samo sami razveseljávate i to razveseljávanje friško miné; z dobre knige se vaša cela rodbina razveseljáva i toga hasek je ostánajoči i šteroga s penezi nemogočno pláčati. Či več dobri knjig štíte, vaša dühša de tém bole čista, veseleša, vaše srcé se tém bole oplemeniti. Kaj ste do eti mao nesli na oltár téla, toga eden tao áldüvajte tomi plemenitnesmi táli, dühši, štero je hiža bogá.

— Jáko bi mi to radi včínili, či bi znali, gde takše knige kúpiti dobimo — pravo eden od ti nazoči bodeči.

— Ka gde se takše knige dobijo, to vam radi povejo takši, ki v tom deli delajo. Na to pa, ka bi vnogo knige ednoga človeka dosta koštale, to odgovorim, ka stopmo vküp živarištvo, naj vsáki dá, ka njemi mogočno i na tem si toliko knjig kúpimo, ka do nam zadosta za razveseljávanje na celo zimo. Tej máli stroški nam naj nestánejo žmetno, ráj gder indri moremo, kakti pri kákšem nepotrebnom cifránji gventa, té peneze pri vórtivati.

Na rihtara té guč so lidjé vküp poglednoli i to se njim jáko vidlo. Ki so na zoči bili, so včasí, ki je kaj mogo, peneze vküpnadevali. Rihtar je svoje knige darüvo toj veškoj knigevarnici i zvön toga eden rainški doli pláčo. Ti ovi, bilo jih desét, vsaki brez reči v žepko ségno i svoj rainški tá djao i stem se začala zidati tá mála církev znanosti, šteroj so oni prvi dühovniki bili.

Jáko veséli so razišli i glásili so povési kaj so dekončali, ka naj vsáki svoj krajcar za té cil doli pláča, ár z milliona kaplic vodé bode morje i z milliona prahnoga semena visiki brogovje nastánejo.

Rihtar peneze k sebi vzeo i zráven farov šo i dühovniki prekdao, ka naj kúpijo ništere dobre knige, ár oni stém ščéo začnoti gorpostávlanje edno veške knigevarnice.

(Dale sledi).

Razložni glási.

Budapešt, 1-oga ivánsčeka.

— **Z Sobote nam pišejo:** Sobočkoga kraja vučitel'sko društvo ete mesec v Püconci obdržalo sprotolešnje rédovno sedstvo. Spazlivostjov smo poslüššali preštenje društva pol letna imenitneša zgodnjenja. Radi bi čüli, ka po prek v naši šlaj včenjé skakšim náshajom tečé; šteli smo čüti, jeli naša deca má te potrebne slovenske knige; šteli smo zvediti, v kakšem stálišči naši šolski sadišči stojijo. Qd toga smo zdaj nikaj ne čüli! Troštaj mo se, ka za pol lete od tega tüdi glás dobimo. Nam je jáko potrebno na to siliti, naj se naša deca poleg dühovnoga dela to tüdi včijo, kaj eden vért more znati, ár z naši dec z vékšega tak vértovje, ali rokodelavci bodo. Vučitel najlepšo priliko má deco v njihovom mladosti k deli navaditi; či se dete navči povanja sadišé, včelario i drügo hasnovitno delo. to de sledi tak delalo. Kak lehži si takši človek krüh pripraví. Po takšem se obogatijo lidjé, obogati se vés i obogati se orság. Vučitelstvo je jáko lepa čest.

Paščlivi, vučeni vučitel največ zná včíniti, ka naj národ obrisan, delaven i krepki bode. Ali ki včí, takši more sam vučeni biti. Eden slovenski vért.

— **Velka povoden.** Maroš i Tisa v več mesti vövdánila. Arad váraš i več vesnice plavajo. Szeged váraš se komaj z velikim trüdom povodení rešo. Vnogo hiž vsepovsédi vküpporüšeni i lüstvo več mesti komaj vujti móglo. Kvára jáko dosta, više 400 000 plügov zemlé pod vodi stoji. Troštali so se dobro žétvo, zdaj so kodiške.

— **Eden törk** z Azije dvá krotkiva leoparda za dár esi k nam prneso, ár je začio, kak vogri törke radi májo. Dvá mejseca je potüvao.

— **Lepo vórtivanje.** Etoga leta prve tri mesece je v orsačko kasso notri pritek'o: 47.761,833 rk, vö je dáno 68 milionov 188 039 rk. i tak pomenkávalo je 20.426,206 rk.

— **V Cárigrádi** je preminojči mesec ogjen 590 hiž zapepélo. — **Nesrečni strlaj.** Na tabajdi eden vért s stola pištolo na hitroma popadno, ka je šteo vóiti veil strelat. Pištola počila, pa v künji žensko zavádila i edno njéno dekličko. Obedvej sta mrlí. — **Pečénja srmáka.** Poleg Búdine edem oštarjaš za delavce pésko meso odávo, eden falat po osem krajceri. Zato je pokaštigan.

Máli vért.

Polsko delo že jáko tečé. Delavči se močno potijo. Kak zdaj što dela, tak de toga sledi hasek vido. Zató naj vsáki vért se pasči vse včíniti, ka njemi naj zemla i drevje največ povadá. Pazlive vertinje se zdaj moro skrbeti, ka naj veelom levi to edno i to drügo nakühanje májo. Ráno repo sejáti, ogurke, gráščič saditi to zdaj že vse more oprávljeno delo biti. Ali to nezadosta. Vsáka vertinja si more ograda zemlo tak rastálati, ka naj vsáki mesec má kama saditi ogurke, gráščič i več drügo takšega, ka se pri hiži v celom leti nüca. Po takšem zná vsigdár friško jestvino dati svojim hižnim lidém.

Ete mesec v veški sadiščaj se moro te mále sadike razsaditi. Drevje se more večkrat od vözrašenjá čistiti. Tak se vidi, ka prinasa malo štoj kaj mára za veška sadišča. Eto nasledüvajoče pismo to káže.

Z tišinske fare nam eta pišejo: Ves svet se pasči na spačetnost, i priličnesi žitek, samo pri nas v našoj, mörskoj dolini drügo nevemo, kak velko delo i nikšega haska velkoga stoga ne dobimo. Ali što nam je to kriv? Naj to več naši farni šolski poglavárje, šteri ne mislijo na to, ka bi jáko potrebno našoj deci bilo, či bi gda tüdi kaj znali. Ali kak do znali? To se navčijo, ka s knjig bogá znájo moliti i gda pa z šole vöostánejo, te ne vejo svojga iména podpisati, Jeli je to nej žalostno? Kaj bi pa najbole potrebno bilo, tisto pa školniki zamanjúkivajo, kak demen példo, ka me je pred z drügoga kraja lidmi srám, kak se v našoj tišinskoj šoli godi. Napravili smo strüdom cela fara „šolsko sadišče“ po zapovídi právde, i pogodili smo se z gosp. školnikom, ka do oni deco véili drevje povati. Ali to je samo obetanje! Poglednimo si farniki naš trüd, ka zdaj v njam mámo? Vu árendo je dáno to šolsko sadišče za 4 rk. i tam se šaláta pova. Jeli te naša deca kaj znati more? Naša deca se šalato povati lahko domá navčijo, ka njim ne sila na Tišino hoditi. Zató naj si malo šolski poglavárje oči prizdignejo i to naj nači vréd vzemejo, ár vsáko farno kotrigo more sramota obletati, gda to zanemárjenost vidi. Naj nači bode, ár ovak mámo špot, kvár nam je pa vékši. — E d e n f a r n i k.

Vsáka vés, ali fara, gde za veško ali šolsko sadišče zemla vövzrezana, more na to delati, ka se tá zemla naj na té cil nüca, na šteroga je dána. Vsáka vés, ali fara sama dokončáva od svojga lastivnoga grünta. V tom táli tüdi jeste právda, i vsáki more na to siliti, naj právda popravicí v glih sodi vrh vsakoga.

Silje. Té tjedne v silji malo küplenjo bilo. Küpce velka cena zadržávala. Cena je v ednom visiko stála. *Pšenica* 76—80 klgr. žmécna 14 rh. 80 kr. 15 rh. 95 kr.; *žito* 70—72 klgr. 10—12 rh.; *ječmen* 60—62 klgr. 7 rh. 48 kr., 8 rh. 90 kr.; *oves* 36—40 klgr. 8 rh.; *kukurca* 74 klgr. 7 rh. 45 kr.; *grah* beli 10 rh. 40 kr.; velkozrnasti 11 rh., pisani 9 rh.; *gráščič* 13—14 rh., *léča* čista 15 rh.; *pšeno* 9 rh. 90 kr.; *Máscava* 66 rh.; *lój* 50 rh. — Živinsko senje pár volov 240—390 rh.; dojne krave, edna 90—160 rh., za mesáre pár kráv 180—246 rh. — Govensko meso 100 klgr. 46—50 rh.